

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้าง
ของแรงงานพม่าในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
Factors Affecting the Stress in Working among
Myanmar Construction Workers
in Muang District, Chiang Mai Province

อิศราภรณ์ สว่างวัล*

หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

วุฒิชัย จริยา

สาขาวิชานามัยชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

Itsaraporn Sawangwan*

Master of Public Health Program, Faculty of Public Health, Naresuan University,
Tha Pho, Muang, Phitsanulok 65000

Wutthichai Jariya

Division of Community Health, Faculty of Public Health, Naresuan University,
Tha Pho, Muang, Phitsanulok 65000

บทคัดย่อ

ก่อสร้างของแรงงานพม่าในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคคลที่เป็นแรงงานพม่าที่ประกอบอาชีพกรรมกรก่อสร้างในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีใบอนุญาตทำงานถูกกฎหมาย 224 คน ระยะเวลาการศึกษาตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence, IOC) 1.00 และได้นำแบบสอบถามทำการทดลองในกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษา 30 คน เพื่อหาความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) ซึ่งได้ 0.748-0.880 จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่าระดับคะแนนความเครียดของแรงงานพม่าร้อยละ 74.10 มีระดับความเครียดสูง โดยมีระดับ

*ผู้รับผิดชอบบทความ : may.myhipcondo@gmail.com

ความเครียดสูงสุด 82.00 และระดับความเครียดต่ำสุด 20.00 (\bar{x} = 47.63, S.D. = 9.35) เมื่อพิจารณาปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่า ได้แก่ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงานคนไทย สัมพันธภาพกับหัวหน้างานคนไทย สภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงาน และโอกาสก้าวหน้าในงาน ได้ร้อยละ 45.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดในการทำงานของแรงงานพม่าเพื่อช่วยให้แรงงานพม่าเกิดความเครียดน้อยที่สุดและก่อให้เกิดกำลังใจในการทำงานเพิ่มขึ้นอย่างประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำสำคัญ : ความเครียด; กรรมกรก่อสร้าง; แรงงานพม่า

Abstract

This cross-sectional descriptive study was aimed to study the factors affecting the stress in working among Myanmar construction workers in Mueang district, Chiang Mai province. The samples were 224 Myanmar construction workers with the license to work legally. The study period was from August 2016 to May 2017. Data were collected by the questionnaire tested for the Item Objective Congruence (IOC) index with the value of 1.00 and the Cronbach’s Alpha Coefficient with the value of 0.748-0.880. Data were analyzed by descriptive and inferential statistics; stepwise multiple regression analysis. The findings revealed that 74.10 percent of Myanmar construction workers had high stress levels. The highest stress score was 82.00, and the lowest stress score was 20.00 (\bar{x} = 47.63, S.D. = 9.35). The set of factors includes; (1) relationship with Thai colleagues, (2) relationship with Thai supervisors, (3) environment and job safety, and (4) career advancement opportunities were the significant independent predictors of the stress in working among Myanmar construction workers, with a predictive power of 45.20 percent ($p < 0.05$). The study’s results can be utilized as the guidelines to develop a solution in preventing the stress in working among Myanmar construction workers. Such workers will have less stress. They will have more encouragement in working to achieve an efficient and effective performance.

Keywords: stress; construction worker; Myanmar worker

1. บทนำ

การสำรวจสถานการณ์ประชากรวัยแรงงานทั่วโลก องค์การอนามัยโลกได้ระบุว่าประชากรวัยแรงงานที่เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาจากการทำงานทั้งภาวะสุขภาพที่แย่ลงและความไม่ปลอดภัยในการทำงานมากกว่า 1,900 ล้านคนทั่วโลก โดยทุกปีจะมี

แรงงานที่เจ็บป่วยจากการทำงานมากกว่า 160 ล้านคน โดยร้อยละ 8 ประสบปัญหาความเครียดจากการทำงาน [1] การทำงานที่ดีต้องเป็นงานที่มีแรงกดดันที่เหมาะสมต่อความสามารถของประชากรวัยแรงงาน สุขภาพที่ดีไม่ได้เป็นเพียงการไม่มีโรค แต่เป็นสภาวะที่ดีของร่างกาย จิตใจ และสังคมที่สมบูรณ์ สภาพ

แวดล้อมการทำงานที่ดีต่อสุขภาพ คือ สภาพแวดล้อมที่ไม่เพียงแต่เป็นสภาพแวดล้อมที่ไม่มีสภาวะที่เป็นอันตรายเท่านั้น แต่เป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ [2]

ปัญหาความเครียดของแรงงานต่างด้าวที่ต้องเผชิญอยู่ถือว่ามีผลต่อการใช้แรงงานในประเทศไทยในเวทีประชาคมโลก เนื่องจากประเทศไทยเป็นสมาชิกของ International Labour Organization (ILO) ซึ่งกำหนดมาตรฐานแรงงานไว้ว่านายจ้างจะต้องจัดสภาพการทำงานอย่างมีมาตรฐานและลูกจ้างต้องมีอิสระในการรวมตัวเป็นสภาพแรงงานและมีอิสระในการต่อรองรวมทั้งอิสระจากการบังคับใช้แรงงาน [3]

ปัญหาที่ผู้ประกอบการอาชีพในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม กรรมกร การทำงานที่ต้องใช้แรงมาก ๆ ต้องเผชิญกับความเครียดในการทำงานอยู่เสมอและไม่สามารถหลีกเลี่ยง อย่างไรก็ตาม แต่ละอาชีพก็จะมี ความเครียดที่ต่างกันไปขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะงานที่ทำ และองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ลักษณะงาน บทบาทหน้าที่ในองค์กร ความก้าวหน้าในงานที่ทำ สัมพันธภาพกับบุคคลในหน่วยงาน โครงสร้างของสถาบันและบรรยากาศในการทำงาน [4] ความเครียดในการทำงานส่งผลกระทบต่อสุขภาพได้ ได้แก่ ปวดศีรษะ โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดสมอง กล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน ความจำและความคิดสร้างสรรค์ลดลง ผลในกระเพาะอาหาร ปวดข้อ และมะเร็ง เป็นต้น [5]

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาเช่นเดียวประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชีย และเป็นประเทศที่มีส่วนร่วมในการก่อตั้งประชาคมอาเซียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 มีผลให้เกิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้มีฐานการผลิตร่วมกัน การเคลื่อนย้ายภาคธุรกิจและภาคบริการ และรวมไปถึงการย้ายเข้ามาทำงานของแรงงาน ความต้องการแรงงานจึงเพิ่มมาก

ขึ้น จึงเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันว่าแรงงานต่างด้าวเป็นกำลังสำคัญในตลาดแรงงานของประเทศไทย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เช่น เกษตรกรรม กรรมกร ชาวประมง ฯลฯ ซึ่งเป็นการใช้แรงงานอย่างหนักและต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยบางรายเข้ามาอย่างถูกกฎหมาย และบางรายลักลอบเข้ามาทำงาน [6,7]

การวิเคราะห์สถานการณ์แรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2555-2558 พบว่าปี พ.ศ. 2558 ประชากรแรงงานต่างด้าวมียอดทั้งสิ้น 1,443,474 คน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2555 ที่มีประชากรทั้งสิ้น 1,133,851 คน ซึ่งเพิ่มถึง 309,623 คน และมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของประชากรทุกปี โดยคาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากปัจจุบันได้เปิดการค้าเสรีอาเซียน ทำให้การเข้าออกในประเทศไทยจะสะดวกขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา [8]

จังหวัดเชียงใหม่เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานจำนวนมากเป็นอันดับ 1 ของภาคเหนือ ในปี พ.ศ. 2558 มีแรงงานต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งสิ้น 92,401 คน [9] และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นทุกปี แรงงานต่างด้าวเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่มีชายแดนติดต่อกับประเทศพม่า ดังนั้นการเดินทางมาทำงานของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าจึงง่ายและสะดวกกว่าแรงงานต่างด้าวสัญชาติอื่น ๆ ในปี พ.ศ. 2558 จึงเห็นได้ว่าแรงงานต่างด้าวในจังหวัดเชียงใหม่มีแรงงานสัญชาติพม่าร้อยละ 97.53 แรงงานสัญชาติกัมพูชาร้อยละ 1.97 และแรงงานสัญชาติลาวคิดเป็นร้อยละ 0.51 [10]

เมื่อพิจารณาพบว่าแรงงานพม่าในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่จะเข้ามาประกอบอาชีพกรรมกรก่อสร้าง จึงทำให้นายทุนหันไปจ้างงานกับแรงงานพม่า เนื่องจากค่าแรงขั้นต่ำนี้นายจ้าง

สามารถกำหนดค่าจ้างแรงงาน อีกทั้งยังไม่มีปัญหาการร้องเรียนจากแรงงานพม่า ทำให้มีการถูกเอารัดเอาเปรียบและกดขี่ข่มเหงบ่อยครั้ง โดยแรงกดดันจากการทำงานนี้จึงก่อให้เกิดปัญหาด้านอาชญากรรม การทะเลาะวิวาท และการทำร้ายร่างกาย ปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากความเครียดสะสมของแรงงานเหล่านั้น อย่างไรก็ตามไม่สามารถหลีกเลี่ยง [6]

ดังนั้นจังหวัดเชียงใหม่จึงถือว่าเป็นจังหวัดที่อยู่ทั้งในฐานะที่เป็นพื้นที่เป้าหมายและทางผ่านของแรงงานพม่า จึงเห็นได้ว่าการเข้ามาทำงานของแรงงานพม่าแม้จะทำให้ระบบเศรษฐกิจในบางส่วนของประเทศไทยขับเคลื่อนไปได้ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าแรงงานเหล่านั้นมีความแตกต่างด้านสภาพเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม ซึ่งความแตกต่างนั้นจะทำให้ผลต่อการดำเนินชีวิตและการปรับตัว จึงก่อให้เกิดผลกระทบที่เกิดจากการทำงาน อันเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดของแรงงานพม่า [11] ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่าในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำผลจากการศึกษาที่ได้นำไปปรับปรุงและพัฒนาแนวทางในการวางแผนนโยบายในการแก้ไขปัญหาและการจัดการที่เกี่ยวกับความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่าที่เข้ามาทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาระดับความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่าในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สามารถทำนายความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่าในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

3. อุปกรณ์และวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive research)

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ แรงงานพม่าที่ประกอบอาชีพกรรมกรก่อสร้างในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีใบอนุญาตทำงานถูกกฎหมาย 13,685 คน [10] โดยกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยการคำนวณจากสูตรของแดเนียล [12] ที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนี้

$$n = \frac{NZ^2 \alpha_{/2} \sigma^2}{[e^2(N-1)] + [Z^2 \alpha_{/2} \sigma^2]}$$

โดย n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง; N = จำนวนประชากรเป้าหมาย 13,685 คน; $Z_{\alpha/2}$ = ค่ามาตรฐานได้โค้งปกติ = 1.96; σ^2 = ค่าความแปรปรวนผลจากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในงานของแรงงานพม่าในโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติก จังหวัดราชบุรี คือ 0.33 [13]; e = ค่าความคลาดเคลื่อน (13 %) 0.0429

ได้กลุ่มตัวอย่าง 207 คน แต่ข้อมูลอาจมีความผิดพลาดหรือการเก็บข้อมูลได้ไม่สมบูรณ์ จึงเก็บเพิ่มอีกร้อยละ 10 ได้ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 230 คน โดยพบว่าข้อมูล 6 ฉบับ เกิดความไม่สมบูรณ์จากการตอบแบบสอบถาม จึงตัดออกจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้จึงเป็น 224 คน ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือ ไม่น้อยกว่า 207 คน

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1.1 การสุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยใช้หลักเกณฑ์ในการเลือกตำบลตัวอย่างเป็น 4 ตำบล (จาก 16 ตำบล) โดยเลือกตำบลที่มีจำนวนสถานประกอบการก่อสร้างมากที่สุด 4 อันดับแรก และเป็นตัวแทนของแต่ละทิศที่เป็นเขตติดต่อกับอำเภออื่น ๆ ในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ (ตารางที่ 1)

Table 1 Numbers of construction sites classified by zones in Muang district, Chiang Mai province

Zones							
North		South		East		West	
Sub-district (number)		Sub-district (number)		Sub-district (number)		Sub-district (number)	
San Phiseux	24	Chang Pheuxk	47	Hay Ya	19	Nong Hoi	19
Wat Ket	15	Su Thep	11	Si Phum	15	Pa Daet	15
Fah Ham	10	Pa Tan	10	Phra Singh	6	Tha Sala	13
Nong Pa Khrang	6	Mae Hia	5	Chang Moi	2	Chang Khan	7

Bureau of Geo-Informatics Statistics National Statistical Office, Available Source: <http://statgis.nso.go.th>, June 14, 2017.

Table 2 Numbers of construction sites and sample sizes

All construction sites	Construction sites by district	Total number of construction workers	Numbers of samples	Total numbers of samples
Construction sites in Muang district, Chiang Mai province of 224 (13,685 persons)	Chang Pheuxk of 47	2,134 persons	126 persons	224 persons
	San Phiseux of 24	691 persons	41 persons	
	Nong Hoi of 19	541 persons	31 persons	
	Hay Ya of 19	467 persons	26 persons	

Bureau of Geo-Informatics Statistics National Statistical Office, Available Source: <http://statgis.nso.go.th>, June 14, 2017.

3.1.2 สุ่มตัวอย่างเป็นระดับชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (probability proportional to size sampling) เป็นการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนขององค์ประกอบกลุ่มประชากรตามจำนวนพื้นที่ก่อสร้างและจะได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 224 คน (ตารางที่ 2)

3.1.3 ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (accidental sampling) ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลให้ครบตามต้องการโดยไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน จนกว่าจะครบตามจำนวนของขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวนที่ต้องการ ทั้งสิ้น 224 คน

โดยมีเกณฑ์การเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัย (inclusion criteria) ดังนี้ เกณฑ์การคัดเลือก

ประกอบด้วย (1) เป็นแรงงานพม่าที่ทำงานกรรมกรก่อสร้างในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นระยะเวลา 6 เดือนขึ้นไป (2) แรงงานพม่าทุกเพศ ที่มีอายุตั้งแต่ 18-59 ปี (3) สามารถอ่านออกและเขียนภาษาพม่าได้ และ (4) ยินดีและสมัครใจให้ความร่วมมือในการวิจัยโดยลงชื่อในใบยินยอมให้ความร่วมมือ ส่วนเกณฑ์การคัดออกประกอบด้วย (1) กลุ่มตัวอย่างเกิดการเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุระหว่างการเข้าร่วมงานวิจัย (2) กลุ่มตัวอย่างย้ายที่อยู่อาศัยออกนอกพื้นที่ และ (3) กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถตอบคำถามครบตามจำนวนที่ตั้งไว้

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน คือ

3.2.1 ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ภาระหนี้สิน จำนวนสมาชิกในครอบครัว ภาระทางครอบครัว และระยะเวลาการเข้าเมืองเพื่อมาทำงาน

3.2.2 ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ประกอบด้วยปัจจัยด้านงาน ปัจจัยด้านสัมพันธภาพกับบุคคลในที่ทำงาน และปัจจัยด้านรายได้และสวัสดิการ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง รวมข้อคำถามทั้งหมด 33 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามวัดความเครียดจากการทำงานที่ ก่อให้เกิดความเครียด ประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านงาน 12 ข้อ ปัจจัยด้านสัมพันธภาพกับบุคคลในที่ทำงาน 12 ข้อ และปัจจัยด้านรายได้ และสวัสดิการ 9 ข้อ

3.2.3 ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเครียด (suanprung stress test-20) เป็นแบบวัดความเครียดสวนปรุง (suanprung stress test-20) ซึ่งได้นำแบบวัดความเครียดสวนปรุง [14] เป็นแบบวัดที่เหมาะสมสำหรับคนไทย จากกรอบแนวคิดทางด้านชีวภาพ จิตใจ และสังคมของความเครียด [15] และผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิและมีค่าความเชื่อมั่นครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) มากกว่า 0.7 ทั้งสิ้น 20 ข้อ การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ 1-5 คะแนน

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบเชิงเนื้อหา

จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence, IOC) 1.00 และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทำการทดลองในกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด แต่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยทดลองในแรงงานพม่าที่ประกอบอาชีพกรรมกรก่อสร้างในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 30 คน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งค่าที่ยอมรับได้คือ 0.7 ขึ้นไป [16] ค่าที่ได้จากการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS มีค่า 0.72-0.83

3.3 การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และได้รับอนุมัติจริยธรรมการวิจัยรหัส IRB No. 1018/60 ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2560

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ไปทางอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และขออนุญาตหัวหน้าพื้นที่ก่อสร้าง เพื่อขอความร่วมมือในการลงพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขณะดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยปฏิบัติตามหลักการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง/ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และข้อมูลที่ได้รับจะถูกเก็บเป็นความลับ โดยจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ประมวลผลและนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.5.1 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

3.5.2 สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ปัจจัยทำนายความเครียดโดยใช้สถิติการวิเคราะห์การ

ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

4. ผลการศึกษาและวิจารณ์

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลและลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.10) ส่วนใหญ่มีอายุ 40-49 ปี (ร้อยละ 33.00) โดยมีอายุเฉลี่ย 39 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 85.70) ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 8-9 ชั่วโมงต่อวัน (เฉลี่ย 8 ชั่วโมงต่อวัน) มีภาระหนี้สินร้อยละ 51.80 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน (ร้อยละ 45.50) เฉลี่ย 4 คน มีภาระที่ต้องส่งทางบ้านร้อยละ 91.10 และมีระยะเวลาในการเข้าเมืองเพื่อทำงานน้อยกว่า 5 ปี (ร้อยละ 42.00) โดยมีระยะเวลาในการเข้าเมืองเพื่อทำงานเฉลี่ย 7 ปี (ตารางที่ 3)

4.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน

ผลการศึกษาพบว่าระดับความเครียดของกลุ่มตัวอย่างต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของแรงงานพม่าในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่าที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความอิสระในการทำงาน ($\bar{x} = 3.76$, S.D. = 0.52) รองลงมา คือ ด้านสัมพันธ์ภาพกับหัวหน้างานคนไทย ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = 0.45) และด้านสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในงาน ($\bar{x} = 3.66$, S.D. = 0.54) ส่วนรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านรายได้ ($\bar{x} = 3.29$, S.D. = 0.45) (ตารางที่ 4)

4.3 ระดับความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่า

ผลการศึกษาพบว่าระดับคะแนนความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่าในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีความเครียด

Table 3 Number and percentage of personal factors of the Myanmar construction workers (N = 224)

Personal factors	numbers	Percentages
Gender		
Male	105	46.90
Female	119	53.10
Age (years)		
≤ 29 years	50	22.30
30-39 years	63	28.10
40-49 years	74	33.00
50-59 years	37	16.50
$\bar{x} = 39$, S.D. = 9.84, Min = 18, Max = 55		
Status		
Single	34	15.20
Marry	168	75.00
Widowed/ Divorced/ Separated	22	9.80
Duration of work		
8-9 hour/day	192	85.70
≥ 10 hour/day	32	14.30
$\bar{x} = 8$, S.D. = 0.98, Min. = 8, Max. = 11		
Debt		
Not owe	108	48.20
Owe	116	51.80
Number of family members		
≤ 2 people	77	34.40
3-5 people	102	45.50
6-8 people	45	20.10
$\bar{x} = 4$, S.D. = 1.88, Min. = 1, Max. = 8		
Family responsibilities		
Have	204	91.10
Without	20	8.90
Immigration period to come to work at the construction laborer		
≤ 5 year	94	42.00
6-10 year	83	37.10
11-15 year	29	12.90
≥ 16 year	18	8.00
$\bar{x} = 7$, S.D. = 5.31, Min. = 1, Max. = 30		

Table 4 Mean, standard deviation and stress levels classified by working factors of the Myanmar construction workers (N=224)

Working Factors	\bar{x}	(S.D.)	Results
Job description	3.36	0.45	medium
The freedom to work	3.76	0.52	high
Career advancement opportunities	3.43	0.42	medium
Relationship with Thai employers	3.45	0.64	medium
Relations with Thai supervisors	3.67	0.45	medium
Relationship with Thai colleagues	3.43	0.50	medium
Salary	3.29	0.45	medium
Environment and job safety	3.66	0.54	medium

ระดับสูง (ร้อยละ 74.10) รองลงมา คือ มีระดับความเครียดระดับปานกลาง (ร้อยละ 22.30) มีระดับความเครียดระดับรุนแรง (ร้อยละ 2.70) และมีระดับความเครียดระดับต่ำ (ร้อยละ 0.90) ตามลำดับ ระดับความเครียดเฉลี่ย 47.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.35 โดยมีคะแนนระดับความเครียดสูงสุด 82.00 และระดับความเครียดต่ำสุด 20.00 (ตารางที่ 5)

Table 5 Number and percentage classified by the stress scores of the Myanmar construction workers (N= 224)

Stress scores	Numbers (person)	Percentages
low (0-24)	2	0.90
medium (25-42)	50	22.30
high (43-62)	166	74.10
very high (≥ 63)	6	2.70
Mean (deviation)	47.63 (9.35)	
Total	224	100.0

4.4 ความสามารถในการทำนายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานกับความเครียด

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่าปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่าคือ ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงานคนไทย ($b = -0.243$) ด้านสัมพันธภาพกับหัวหน้างานคนไทย ($b = -0.230$) ด้านสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในงาน ($b = -0.204$) และด้านโอกาสก้าวหน้าในงาน ($b = -0.225$) โดยทั้ง 4 ปัจจัย ร่วมกันทำนายความแปรผันของความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่าได้ร้อยละ 45.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 6)

5. สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาพบว่าระดับคะแนนความเครียดของแรงงานพม่าร้อยละ 74.10 มีระดับความเครียดสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อนันตศักดิ์ และคณะ [17] ที่พบว่าพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมฟอกย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จ มีระดับความเครียดในด้านอำนาจการ

Table 6 Prediction between the predictive variables and stress in working among Myanmar construction workers by using the stepwise multiple regression analysis (N = 224)

Predictive variables	R ² change	b	Beta	t	p
Relationship with Thai colleagues	0.287	-0.243	-0.248	-3.581	<0.001*
Relations with Thai supervisors	0.098	-0.230	-0.218	-3.455	<0.001*
Environment and job safety	0.042	-0.204	-0.239	-3.830	<0.001*
Career advancement opportunities	0.025	-0.225	-0.201	-2.924	0.004*
Constant(a) = 5.584; R square = 0.452; Adjusted R square = 0.440; F = 38.137; p < 0.05					

ควบคุมหรือตัดสินใจในการทำงานงานอยู่ในระดับสูง โดยความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่าอาจเกิดได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่เหตุการณ์ที่เกิดประจำจนถึงเหตุการณ์สำคัญที่ก่อให้เกิดความลำบากใจในการตัดสินใจ เช่น การกีดกันจากการทำงาน เพื่อนร่วมงานหรือนายจ้าง ความกังวลในความไม่แน่นอนของชีวิต ความกังวลถึงชีวิตความเป็นอยู่ ความกังวลถึงการจ้างงานที่มั่นคงจากนายจ้าง หรือเกิดความรู้สึกกลัวอันตราย ความมั่นคงของชีวิต ซึ่งแรงงานพม่าอาจแสดงปฏิกิริยาตอบสนองออกมาในลักษณะความ เครียดและวิตกกังวล [14]

การศึกษาพบว่าสัมพันธ์สภาพกับเพื่อนร่วมงานคนไทยมีความสัมพันธ์และสามารถทำนายความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่าในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (b = -0.243, p < 0.001) อภิปรายได้ว่าเมื่อตัวแปรอิสระอื่นคงที่คะแนนสัมพันธ์สภาพกับเพื่อนร่วมงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนความเครียดในการทำงานจะลดลง -0.243 หน่วย โดยอาจเนื่องมาจากเมื่อแรงงานพม่ารู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการสนับสนุนหรือยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานในพื้นที่ก่อสร้างจากเพื่อนร่วมงานคนไทย ส่วนแรงงานไทยก็อาจรู้สึกว่าคุณเองถูกแย่งงาน จึงมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ขาดการสื่อสาร ทำให้เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก แรงงานพม่าจึงรู้สึกไม่มั่นใจในสัมพันธ์สภาพของ

การทำงานและอาจส่งผลให้เกิดความเครียดในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับความแนวคิดของ ร็อบบินส์ [18] ที่อธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานเกี่ยวกับปัจจัยความแตกต่างระหว่างบุคคล (individual difference) ที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธมน [13] และ Yao และคณะ [19] ที่พบว่าสัมพันธ์สภาพกับเพื่อนร่วมงานคนไทยมีความสัมพันธ์กับความเครียดในการทำงาน แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนันตศักดิ์ และคณะ [17] ที่พบว่าสัมพันธ์สภาพกับเพื่อนร่วมงานคนไทยไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการทำงาน

ผลการศึกษาพบว่าสัมพันธ์สภาพกับหัวหน้างานคนไทยมีความสัมพันธ์และสามารถทำนายความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่าในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ค่าสัมประสิทธิ์ (-0.230, p < 0.001) อภิปรายได้ว่าเมื่อตัวแปรอิสระอื่นคงที่คะแนนสัมพันธ์สภาพกับหัวหน้างานคนไทยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนความเครียดในการทำงานจะลดลง -0.230 หน่วย ซึ่งอาจเนื่องมาจากหัวหน้างานคนไทยต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้สอนงานและหัวหน้างานให้แก่แรงงานพม่า อาจทำให้การสื่อสารในเรื่องภาษาที่ใช้ต่างกัน จึงส่งผลให้หัวหน้างานคนไทยขาดการเอาใจใส่ต่อการทำงานของแรงงานพม่าและขาดความสัมพันธ์ที่

ติดต่อกัน ทำให้แรงงานพม่าเกิดการไม่คุ้นชิน ไม่กล้าเข้าใกล้ ขาดความไว้วางใจ และการประสานงานหรือปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ดี จึงอาจส่งผลกระทบต่อเพิ่มขึ้นของความเครียด ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธมน [13] และ Yao และคณะ [19] ที่พบว่าสัมพันธภาพกับหัวหน้างานคนไทยมีความสัมพันธ์กับความเครียดในการทำงาน แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนันต์ศักดิ์ และคณะ [17] ที่พบว่าสัมพันธภาพกับหัวหน้างานคนไทยไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการทำงาน

ผลการศึกษาพบว่าสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในงานมีความสัมพันธ์และสามารถทำนายความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่าในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (-0.204 , $p < 0.001$) อภิปรายได้ว่าเมื่อตัวแปรอิสระอื่นคงที่ คะแนนสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนความเครียดในการทำงานจะลดลง -0.204 หน่วย โดยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงานและความปลอดภัยจากการทำงานที่ไม่เหมาะสมในเชิงกายภาพของพื้นที่ก่อสร้าง เช่น แสง สี เสียง อุณหภูมิ และการขาดแคลนเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานของแรงงานพม่า อาจเป็นเหตุที่ทำให้แรงงานพม่าขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน และอาจรู้สึกไม่ปลอดภัยในการทำงาน จนเกิดความเครียดในการทำงานได้ ซึ่งสอดคล้องความแนวคิดของรีอบินส์ [18] ที่อธิบายว่าปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงานมีผลเกิดความเครียดของบุคลากรได้ และสอดคล้องกับทฤษฎีโดมิโน (Domino theory) [20] ที่อธิบายว่าสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในงานก่อให้เกิดความเครียดของแรงงานซึ่งเป็นผลสืบเนื่องโดยตรงมาจากอุบัติเหตุในการทำงาน การไม่มีมาตรการดูแลความปลอดภัยอย่างรัดกุม และสภาพงานที่ไม่ปลอดภัย

รวมทั้งสอดคล้องกับทฤษฎีความกล้า [21] ที่อธิบายว่าสภาพแวดล้อมไม่ดีและไม่มีความปลอดภัยในงานต่าง ๆ จะทำให้เกิดความกล้าและความเครียดสะสมขึ้นในร่างกาย ซึ่งจำเป็นต้องมีการระบายให้ระดับความกล้าลดลงเพื่อให้ร่างกายได้มีการฟื้นตัว

ผลการศึกษาพบว่าโอกาสก้าวหน้าในงานมีความสัมพันธ์และสามารถทำนายความเครียดในการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่าในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (-0.225 , $p < 0.001$) อภิปรายได้ว่าเมื่อตัวแปรอิสระอื่นคงที่คะแนนโอกาสก้าวหน้าในงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนความเครียดในการทำงานจะลดลง -0.225 หน่วย อาจเนื่องมาจากแรงงานพม่าจะคาดหวังความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การเลื่อนตำแหน่งเป็นหัวหน้างาน การขึ้นเงินเดือน เพื่อจะนำพาสิ่งต่าง ๆ ที่ปรารถนามาสู่ตนเอง แต่หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากนายจ้างหรือหัวหน้างาน ทำให้ไม่มีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่งหรือขึ้นเงินเดือน จึงมีผลต่อความเครียดในการทำงาน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษา ธมน [13] และ บุญพิทักษ์ [22] ที่พบว่าโอกาสก้าวหน้าในงานมีความสัมพันธ์กับความเครียดในการทำงาน

6. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

6.1 การนำผลของการศึกษาไปใช้

6.1.1 นายจ้างหรือหัวหน้างานที่ประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างควรใส่ใจในด้านสัมพันธภาพกับหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงานแก่แรงงานพม่าและแรงงานคนไทยอย่างเท่าเทียมกัน

6.1.2 นายจ้างหรือหัวหน้างานที่ประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างควรเอาใจใส่ส่งเสริมหรือสนับสนุนสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในงาน เช่น การจัดสถานที่พักผ่อนช่วงเวลากลางวันของแรงงาน

พม่า เพื่อช่วยลดความเครียดในการทำงานและการพักผ่อนจากความเหนื่อยล้าจากการทำงาน

6.1.3 แนะนำให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในการควบคุมงานก่อสร้าง เครื่องครัดในเรื่องของกฎหมายควบคุมอาคารต่อนายจ้างหรือหัวหน้างานที่ประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง เน้นย้ำถึงสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในงาน ให้มีการควบคุมและคำนึงถึงความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างตามกฎหมายควบคุมอาคาร

6.1.4 นายจ้างหรือหัวหน้างานที่ประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างควรพิจารณาเรื่องโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน โดยมีการปรับตำแหน่งหรือเงินเดือนเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับแรงงานพม่าที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด อีกทั้งยังช่วยลดความเครียดในการทำงาน

6.1.5 แนะนำให้ผู้รับผิดชอบงานในส่วนของแรงงานต่างด้าวในสำนักงานจัดหางานจังหวัดเชียงใหม่ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบเฝ้าระวังการเกิดความเครียดจากการทำงานกรรมกรก่อสร้างของแรงงานพม่าในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ปัจจัยทำนายเพื่อประเมินการเกิดความเครียดในการทำงาน และใช้เป็นข้อมูลด้านสุขภาพจิตของพื้นที่อำเภอใกล้เคียงในจังหวัดเชียงใหม่ แนะนำนายจ้างหรือหัวหน้างานที่ประกอบธุรกิจรับเหมาก่อสร้างติดตามและเฝ้าระวังการเกิดความเครียดของแรงงานพม่าที่มีระดับความเครียดอยู่ในเกณฑ์รุนแรง เพื่อรับการช่วยเหลือจากผู้ให้การปรึกษาอย่างรวดเร็ว เช่น ทางโทรศัพท์ หรือผู้ให้การปรึกษาในหน่วยงานต่าง ๆ

6.2 การทำวิจัยในครั้งต่อไป

6.2.1 ควรผลักดันนโยบายสนับสนุนให้มีอาสาสมัครสาธารณสุขพม่าที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีตัวแทนตำบลละ 1 คน ทำหน้าที่

เป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค คัดกรองกลุ่มเสี่ยง และปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ประชากรแรงงานพม่าที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นนักจัดการสุขภาพที่มีคุณภาพ การประสานความร่วมมือการทำงานระหว่างเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขคนไทย ลดความเหลื่อมล้ำให้คนไทยและคนพม่ามีสุขภาพอนามัยดีอย่างเท่าเทียม

6.2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความสมดุลของแรงงานต่างด้าวที่ก่อให้เกิดความเครียดจากการทำงานประเภทไซต์งานก่อสร้างและบทบาทการทำงานในครอบครัว

6.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยด้วยการใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์แบบเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความเครียดในการทำงานของแรงงานพม่าที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลในขอบเขตที่กว้างกว่าเดิม

6.2.4 ควรมีการจัดทำโปรแกรมเพื่อลดความเครียดให้กับแรงงานพม่าในพื้นที่ก่อสร้างในรูปแบบงานวิจัยแบบกึ่งทดลอง เพื่อให้เกิดตัวแปรที่ส่งผลต่อความเครียดของแรงงานพม่าอย่างครอบคลุม

7. References

- [1] Chokdamrongsuk, J., 2015, Situation Data of Working- age Population around the World, Available Source: http://www.praachat.net/webmobile/news_detail.php?Newsid=1430459939, September 1, 2017 (in Thai)
- [2] Occupational Health, Stress at the Workplace, Available Source: https://www.who.int/occupational_health/topics/stressatwp, August 11, 2020.
- [3] Department of Labour Protection and

- Welfare, The Occupational Safety, Health and Environment Act of the Kingdom of Thailand B. E. 2556, Available Source: file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/osh-2554%20(1).pdf, July 1, 2020 (in Thai)
- [4] Kalimo, R., El-Batawi, M.A. and Cooper, C.L., 1987, Psychosocial Factors at Work and their Relation to Health, World Health Organization, Geneva.
- [5] Theskathuk, T., 2008, Occupational Health and Safety, 3rd Ed., Odean Store, Bangkok. (in Thai)
- [6] Wetchapanich, C., 2012, Situation of Migrant Workers in Thailand: Positive and Negative Impacts Associated with the National Health System, Handout, Samut Sakhon Provincial Health Office, Samut Sakhon. (in Thai)
- [7] Charoenwanich, S., 2013, Crisis. Language preparation of nursing students to enter the ASEAN economic community, Thai Sci. Technol. J. 21(7): 722-728. (in Thai)
- [8] Department of Employment, Situation of alien workers in Thailand 2012-2015, Available Source: <https://www.doe.go.th/prd/alien/statistic/param/site/152/cat/82/sub/0/pull/category/view/list-label>, October 1, 2016. (in Thai)
- [9] Office of Foreign Workers Administration, Department of Employment, Survey of Foreign Workers of Thailand, Available Source: <http://wpdoo.go.th>, February 11, 2020. (in Thai)
- [10] Chiangmai Province Employment Office, Situation of Foreign Labor in Chiang Mai Report, Available Source: <https://www.doe.go.th/chiangmai>, February 24, 2017. (in Thai)
- [11] Ministry of Social Development and Human Security, 2005, Report on Social Situations and Human Security at the National Level for 2018, Ministry of Development Society and Human Security, Bangkok. (in Thai)
- [12] Kitprida, B., 2010, Statistical Analysis for Research, 5th Ed., Ruenkaew Printing, Bangkok. (in Thai)
- [13] Tonsanguan, T., 2008, Factors that Affect Job Stress of Burmese Workers in the Plastic Industry Ratchaburi Province, Master's Thesis, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok. (in Thai)
- [14] Mahatnirankun, S., Poompaisanchai, W. and Tapanya, P., 1997, Research report on the construction of Suan Prung stress scale, J. Suan Pung Hospital Chiangmai Province 13(3): 1-20. (in Thai)
- [15] Ketasingh, W., 1987, Principles for Creating and Analyzing Research Instruments, 4th Ed., Thai Wattana Panich, Bangkok. (in Thai)
- [16] Kaiyawan, Y., 2015, Statistical Principles and SPSS Program Implementation, Chulalongkorn University Press, Bangkok. (in Thai)

- [17] Phanphut, A., Jiraphongsuwan, A., Klampakorn, S. and Arporn, S., 2016, Factors related to job strain among workers in bleaching, dying, printing and finishing enterprise, J. Publ. Health Nurs. 30(1): 62-75. (in Thai)
- [18] Robbins, S.P. and Judge, T.A. , 2013, Organizational Behavior, 15th Ed., Pearson, London.
- [19] Yao, C., Thorn, K., Duan, Z. and Taskin, N., 2015, Workplace stress in a foreign environment: Chinese migrants in New Zealand, Equal. Divers. Inclusion Int. J. 34: 608-621.
- [20] NPC Safety and Environmental Service, Heinrich' s Domino Theory, Available Source: http://www.npc-se.co.th/knowledge_center/npc_knowledge_detail.asp?id_head=5&id_sub=17&id=793, February 11, 2016. (in Thai)
- [21] Pao, G., Occupational health and safety, Available Source: http://occupational-h.blogspot.com/2016_10_01_archive.html, February 11, 2016. (in Thai)
- [22] Chomthong, B., 2013, Study the relationship between personal factors and stress levels of Thai people living in Pomona, Los Angeles County, State of California, United States, Pathumthani Univ. Acad. J. 5(1): 106-116. (in Thai)